

hiányának regényét? Bár ezek a kísérletek is célravezetőnek látszanak, az önnön kitalált voltára nyíltan utaló szöveg ördöglakatra emlékeztető szerkesztésmódja megnehezíti, hogy megnyugtató módon lezárjuk az értelmezést. Ennek a sajátos feszültségnek köszönhetően a *Grímusz* nem tekinthető pusztán szárnypróbálgatásnak – még akkor sem, ha valószínűleg nem arat osztatlan sikert a „hagyományos” Rushdie-szövegek kedvelőinek körében.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Greskovits Endre, *Ulpianus-ház*
Kiadó, Budapest, 2002, 437 oldal, 2480 Ft)

**FREDERICO ANDAHÁZI-
KASNYA:**

A fejedelem

A fejedelem, az Elnök, Wari Fia és ki tudja, még milyen névvel illetett mítoszbeli alak született Andaházi új könyvében. A megtestesült gonosz eredetmondája ez, a diktátoré, aki világokat dönt meg, majd alkot, rombol, s megint terem. Az alkotások élettartama mindig esetleges, csupán addig tart, míg a hazugságok logikájára épült államok a megszállhatatlan csavar után szét nem esnek. Nincs személyiség, csak egy emberalakot öltött hatalomelv, a mindegyesekfelettség elve.

Az argentin író harmadik könyve mást sejtető ponyvacímmel, és a botrányt ígérő diktátorregények műfajával kíván megtéveszteni. Andaházi két korábbi műve, *Az anatómus* és *A harmadik nővér* is ezeket a formálisnak nevezhető megtévesztéseket alkalmazta, amelyek igen gyakran az olvasó kezdeti fanyalgását okozták. Mindkét regény egy jól ismert kultúrtörténeti tényből indul ki, amely szokatlan, maradiakat megbotránkoztató nézőpontból válik láthatóvá. A reneszánsz korában élt padovai orvos, Colombus Matteus Realdus klitoriszt illető felfedezése *Az anatómus*ban, az írói véna, a zseniség kultuszának megcsúfolása a Byron korában játszódó *A harmadik nővér*ben a polgárpukkasztáson túl értékes gondolatokat vet fel, alapvető morális kérdésekre kínál megoldást.

A díjazott író korábbi műveit könnyed stílus, lendületes történetkezelés, dél-amerikai érzelmi felfokozottság jellemezte, ám mindezt *A fejedelem* tudatosan mellőzni látszik. A mindentudó narrátor most a háttérbe szorul, hogy a népszerű diktátorregényekkel szemben e mű ne realiztikus képet fessen a dél-amerikai térség politikájáról, hanem a diktatúrába szokott nép hozzáállását, önműködővé lett életmódját mitizálja. Ehhez kiváló eszköznek bizonyult az oligarchia beszédstílusának a bemutatása. A kettős osztású világot az Elnök-nép, Ő-mi elbeszélői attitűd jellemzi, amely ügyesen pél-

dázsa a diktatúra rendszerét, hatalmi megosztását.

A regény főhőse, az Elnök a mitikus hősökre jellemző képességei révén mind nagyobb térségeket von uralma alá, mindezt egy titkos tanácsadó manipulálásra, vezetői képmutatásra biztató segítségével. Az eggyé gyúrt nép mit sem kérdőjelez meg Elnöke és köre intézkedéseiből, sőt feltétlen szeretetét istenimádattá fokozza. A jól felépített gépezet mégis elbukik, az Elnök légiesen menekül, a nép kétségbeesik, és megszenvedi vezetője eltűntét.

Andaházinál a mitizálás a diktatúratörténet velejéig hatol, a kritika keserű élet paródiába illő hangvétel egyensúlyozza. „Mellünkön keresztbe tett kézzel térdeltünk le, s könyörögtünk neki, hogy igen, hogy tegye meg. Wari Fia felénk fordította a gépporrát, s kilötte az első sorozatot.”

GYUTAI ZSUZSANNA

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2002, 1690 Ft*)

ERLEND LOE:

Naiv. Szuper.

Nem igényel különösebb szellemi erőfeszítést annak megjósolása, hogy Európa ezen szegletében egy „Ki tud többet a modern norvég irodalomról?” jellegű vetélkedő elindítása biztos bukással fenyegetne, így

akár még azt is gondolhatnánk, hogy Henrik Ibsen, majd a Nobel-díjjal is elismert Knut Hamsun felbukkanása óta a norvég irodalmi színtér szereplői kizárólag intenzív alkotói semmittevessel múltatják napjaikat. Természetesen erről szó sincs, épp ellenkezőleg, a norvég irodalom 20. századi története bővelkedik kultúrkinccsekben, elegendő Tarjei Vesaas, Johan Borgen vagy éppen a tragikus sorsú Jens Bjørneboe magyarul is olvasható műveit megemlíteni. Mindazonáltal tény, hogy a jelenkori Norvégia meghatározó irodalmi áramlatairól meglehetősen keveset hallhatunk, ezért figyelemre méltó az a műfordítói és kiadói törekvés, melynek eredményeképpen most a fiatal norvég írógeneráció egy ígéretes tagja mutatkozhat be a magyar olvasóközönség előtt.

A *Naiv. Szuper.* az író második regénye, mely 1996-os megjelenése óta állandó témája a norvég irodalmi diszkurzusnak, sőt a Loe-féle „alkalmazott naivizmus” ma már tananyag az Oslói Egyetem egyes szemináriumain. A siker receptje tulajdonképpen egyszerű: alapanyagként vegyünk egy evőkanálnyi egzisztenciális válságot, adjunk hozzá egy adag (ön)ironizáló hajlamot, vágjunk bele egy szelet posztmodern abszurditást, aztán az egészet süssük meg egy formabontóan hétköznapi stílus tepsiben, majd a végeredményt vastagon vonjuk be szeretetreméltóan emberi humorral. Mind-